

СХЕМОСТРАТЕГІЇ БУДОВИ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ НОВИН: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ РАКУРС

Сергій Потапенко

*Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, 73, м. Київ, Україна, 03680
serhiy.potapenko@knu.edu.ua*

У руслі когнітивної лінгвістики у статті запропоновано поняття схемостратегій як засобів семіотичної модифікації концептуальних структур адресата, зосереджених у картині світу, спільній для носіїв мови, що дає змогу конкретизувати поширене в сучасній лінгвістиці поняття комунікативних стратегій. На матеріалі англомовних текстів новин про російсько-українську війну виявлено три групи тактик, призначених для реалізації схемостратегій. Референційні тактики активують ментальні структури, що репрезентують осіб, суспільні групи, держави або їхнє протистояння. Статусні тактики розподіляють зміст в аспекті його актуальності між заголовком, вступом і рештою тексту. Акцентувальні тактики – ініціального, фінального, фінально-ініціального фокусування, дефокусування, ідентифікації й різновекторності – розподіляють увагу читача між позначуваними референтами упродовж кількох абзаців, слугуючи прихованим засобом впливу на аудиторію.

Ключові слова: схемостратегія, комунікативна стратегія, тактика, когнітивна лінгвістика, англомовні тексти новин, російсько-українська війна, вплив.

Вступ. У сучасному мовознавстві найпоширенішим засобом пояснення організації усного й писемного мовлення вважають різноманітні стратегії: комунікативні, дискурсивні, риторичні [13, с. 71]. Їх тлумачать як плани досягнення мети, поставленої адресантом [16, с. 40]. Із мовознавчого погляду наведене визначення стратегії є доволі суперечливим через нелінгвістичність його ключових складників: “план” і “мета”. Проте останній отримав лінгвокогнітивне тлумачення завдяки його розумінню як комплексного мовленнєвого впливу, спрямованого на зміну моделі світу партнера [3, с. 153]. Її відтворюють у вигляді ієрархії, у складі якої картина світу підпорядковує концепти, структуровані різного роду ментальними структурами, що включають фрейми, скрипти, образ-схеми [12, с. 55–75]. Відповідно, з лінгвокогнітивного погляду мета мовця, яка визначає задіяну стратегію, полягає у зміні концептів і ментальних схем, що структурують картину світу адресата, котра своєю чергою підпорядковує його розумову й практичну діяльність.

Більші складнощі стосуються мовознавчої інтерпретації терміна “план”, який в аспекті стратегій отримав різні тлумачення. У найбільш загальному ракурсі стратегії уналежнюють допідготовчу діяльність автора, яка передує мовленню, розглядаючи їх як планування й підготовку дій [2, с. 21] або як загальну схему спілкування, загальний план

його організації, вважаючи тактику системою послідовних дій, що веде до реалізації обраної стратегії [9, с. 3]. Проте в інших працях правила та послідовності комунікативних дій, яких дотримується адресант задля досягнення певної мети, пов'язують зі стратегією, розглядаючи тактику як сукупність прийомів і методів реалізації стратегії [1, с. 339–340]. Зв'язок стратегії як плану з довербальним етапом діяльності мовця свідчить про доцільність його пояснення із залученням ментальних структур, чого не вистачає поточним розвідкам у цій царині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив їх зосередженість на вивченні реалізації стратегій засобами різної природи: лексико-семантичними й семантичними [6, с. 6–7], висловленнями або репліками [5, с. 6–7], мовленнєвими актами [8, с. 7], хоча останні пов'язують з комунікативними ходами як нижчим рівнем реалізації стратегії [7, с. 18]. З урахуванням їхньої мети виконані дослідження стратегій також неоднорідні і розшаровуються на змістові й переконувальні. Перші розрізняють стратегії політичних виправдань [4, с. 7], об'єкта й суб'єкта примирення [6, с. 6–7], дискредитації в дипломатичному дискурсі [8, с. 7], мовленнєвої агресії [5, с. 6–7]. Переконувальні – включають стратегії саморепрезентації й аргументації [2, с. 21; 7, с. 22], співвідносні з риторичними етосом і логосом.

Виокремлені мовні, змістові й переконувальні аспекти вивчення стратегій об'єднуємо з опертям на ментальні структури, які у свідомості мовців опосередковують концептуалізацію, вербалізацію й видозміни навколишнього світу. Відповідно у лінгвокогнітивному ракурсі стратегії як плани досягнення мети, поставленої адресантом, розглядаємо як схемостратегії, що передбачають семіотичну модифікацію концептуальних структур адресата, зосереджених у картині світу, спільній для носіїв мови.

Методологія дослідження ролі схемостратегій в організації мовлення складається з двох основних етапів: дискурсивного і тактико-стратегічного.

Дискурсивний етап передбачає встановлення різновиду практичної діяльності й жанру, у якому задіяні певні схемостратегії. Ураховуючи численність виокремлених дискурсів і жанрів, яким можна присвятити окрему працю, зосередимо увагу на медійному дискурсі, формування й функціонування якого опосередковане технічними засобами комунікації, та його головних жанрах. Останні формують континуум, що простягається між розмовним і художнім дискурсами. Прототиповим, тобто центральним жанром медійного дискурсу, вважаємо новини внаслідок їх поширеності й визначальності для низки схожих і відмінних жанрів. До подібних різновидів зараховуємо так звані фальшиві новини (*false news*), які на нинішньому етапі розвитку медіалінгвістики важко відрізнити від правдивих повідомлень. На протигагу фальшивим новинам формуються антифейкові жанри, які охоплюють окремі сайти факт-чекінгу [10] і піджанри моніторингу [15] й верифікації (*Verify*) [14] на сайті Бі-Бі-Сі. Медійні жанри, відмінні від новин, межують з розмовним і художнім дискурсами. Найближчі до розмовних жанрів – інтерв'ю і медійні промови – співвідносяться з усним діалогом і монологом, опосередкованими технічними засобами, і часто містять матеріал для новин. До художнього дискурсу близькі різного роду публіцистичні тексти, відомі в англійській мові як *features* (<https://amp.theguardian.com/tone/features>): вони радше осмислюють матеріал новин, ніж слугують основою для них.

Тактико-стратегічний етап аналізу зосереджений на виокремленні референційних, статусних і акцентувальних тактик реалізації схемостратегій як засобів модифікації ментальних структур адресата.

Референційні тактики репрезентують ситуації або події ключовими словами, які активують та утримують у полі зору адресата одну й ту саму ментальну структуру або її складники впродовж усього тексту. На матеріалі текстів новин Бі-Бі-Сі про російсько-українську війну виокремлюємо референційні тактики, призначені для активації концептуальних структур, що репрезентують осіб, суспільні групи, держави і їх протистояння.

Статусні тактики передбачають стратифікацію змісту, закладеного в ментальних структурах, в аспекті важливості завдяки його розподілу між заголовком, вступом, блоками головної і попередньої подій, коментарів і фону [11, с. 81].

Акцентувальні тактики забезпечують взаємодію упродовж цілого тексту складників концептуальної структури, що репрезентує подію, на рівні окремих абзаців-висловлень.

Розглянемо способи виокремлення перерахованих тактик текстового втілення схемостратегії на прикладі повідомлення про співака Рода Стюарта (1), що активує ментальну структуру, яка репрезентує окрему особу:

(1a) *Rod Stewart defends support for Ukraine after jeers;*

(1б) *Sir Rod Stewart has defended his support of Ukraine, after he was apparently booed at a concert in Germany on Friday night;*

(1в) *The music legend was performing in Leipzig when the Ukrainian flag appeared on a video screen, followed by an image of President Volodymyr Zelensky.*

(1г) *Both applause and jeers could be heard from fans, as Sir Rod sang his 1991 hit Rhythm of My Heart, which he says is an anti-war song, and has previously dedicated to Kyiv;*

(1д) *“I have supported the Ukrainian people throughout this war,” he told PA news agency on Monday [https://www.bbc.com/news/articles/c6pp1rk21dyo].*

Референційна тактика, що активує ментальну структуру, яка репрезентує окрему особу, реалізується позначенням Рода Стюарта різними одиницями, призначеними для ідентифікації людей: власними назвами (*Rod Stewart* і *Sir Rod Stewart*), словосполученням (*the music legend*) і займенником першої особи *I*.

Статусна тактика розподіляє упродовж тексту одиниці на позначення виконавця і його дій. Найактуальніша інформація, що стосується відстоювання власного погляду, позначена суб'єктно-предикатною структурою *Rod Stewart defends* в заголовку (1a) й уточнена структурою *Sir Rod Stewart has defended his support of Ukraine* у вступі (1б). Попередня подія, наслідки якої подають заголовок і вступ, розкрита суб'єктно-предикатними структурами *the music legend was performing in Leipzig* (1в) і *both applause and jeers could be heard from fans* (1г).

Тактика акцентування зосереджує увагу читача на співакові його п'ятикратним позначенням на початку заголовка і наступних абзаців (1a-1д), даючи підстави для виокремлення ініціального фокусування. Натомість статус слухачів понижується через відсутність у тексті засобів їх ідентифікації й позначення їх дій у менш помітних позиціях, даючи підстави для висновку про тактику дефокусування. Відповідно до неї одиниця *jeer* ужита в кінці заголовка (1a) та після іменника *applause* на початку

блоку попередньої події (1в); дієслово *boo* сполучається у вступі (1б) з евіденційним прислівником *apparently*, який висловлює сумнів стосовно правдивості інформації щодо поведінки аудиторії на концерті.

Запропонована методика свідчить, що тактики реалізації схемостратегій побудови новин різняться ступенем варіативності. Референційні тактики визначаються змістом активованої ментальної структури, статусні – враховують важливість складників події, а акцентувальні – найбільш варіативні – відбивають авторське ставлення до події та її учасників, справляючи прихований вплив на аудиторію. З огляду на доволі обмежений обсяг статті надалі зосередимося на аналізі реалізації акцентувальних тактик з урахуванням ролі інших.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Запропонована вище методика дає змогу виокремити п'ять основних акцентувальних тактик утілення схемостратегій організації текстів новин Бі-Бі-Сі: ініціального, фінального, фінально-ініціального фокусування; ідентифікаційну й різновекторну. Вони взаємодіють з менш поширеними різновидами.

Тактика ініціального фокусування, виокремлена в пункті методології, передбачає позначення одного й того самого референта в ініціальних позиціях заголовка та наступних абзаців. Указана тактика має кілька варіантів ідентифікації позначуваних об'єктів. Зокрема, у тексті (2) її послідовний і метонімічний різновиди втілюють референційну тактику протистояння:

(2a) *Ukraine says it destroyed Russian drone base;*

(2б) *Ukraine says satellite pictures show the destruction of a Russian warehouse used to launch Iranian-made drones and to train cadets;*

(2в) *The photos – posted by Ukraine's Navy – follow reports of a massive explosion near a Russian airfield in the southern region of Krasnodar <...>;*

(2г) *Navy officials in Kyiv said a number of training instructors and cadets learning to operate the Iranian-made Shahed drones were killed by the attack <...>.*

[<https://www.bbc.com/news/articles/c511ny02qjwo>]

У тексті (2) тактика ініціального фокусування джерела протистояння реалізується власною назвою *Ukraine* на початку заголовка (2a) і вступу (2б). Водночас її варіант – тактика послідовного фокусування – втілюється винесенням у постінтродуктивний абзац (2в) означеної форми *the photos*, яка співвідноситься зі словосполученням *satellite pictures*, ужитим в підрядному реченні вступу (2б). Разом з тим, конструкція *Navy officials in Kyiv* на початку блоку коментарів (2г) виявляє дворівневу взаємодію з попереднім текстом. З одного боку, вона вступає в послідовне фокусування з власною назвою *Ukraine's Navy* (2в), а з іншого боку, є варіантом метонімічного фокусування, оскільки позначає воєнно-морський флот, співвідносний із власною назвою *Ukraine* на початку тексту (2a) і (2б).

Тактика фінального фокусування виявляється у послідовній ідентифікації одного і того ж референта у кінцевих позиціях абзаців-висловлень здебільшого в текстах, які подають заяви окремих політиків. Зокрема, уривок (3) викладає зміст виступу Президента Зеленського:

(3a) *Peace talks tomorrow if Russia leaves Ukraine – Zelensky;*

(3б) *Kyiv will hold peace talks with Russia tomorrow if Moscow pulls out of all Ukrainian territory, President Volodymyr Zelensky has said;*

(3в) *But speaking at the close of a summit for peace in Switzerland, he said Russian President Vladimir Putin would not end the war <...>.*

[<https://www.bbc.com/news/articles/cxrr1kyp04eo>]

Тактика фінального фокусування реалізується в наведеному уривку (3) ідентифікацією українського президента прізвиськом *Zelensky* в кінці заголовка (3а), повним іменем *President Volodymyr Zelensky* в кінці вступу (3б) й займенником *he* в середині пост-ініціального абзацу (3в). Натомість конструкції на початку усіх абзаців тексту позначають основну тезу виступу президента про мирні перемовини: *peace talks* (3а) і *Kyiv will hold peace talks* (3б). Супровідну роль у цьому тексті виконує тактика дефокусування, за якої одиниці на позначення держави-агресора вживаються після конструкцій *peace talks* (3а) та *Kyiv will hold peace talks* (3б), що подають головну тему тексту, а також після ідентифікації заяв українського президента (*he said*) у (3в).

Тактика фінально-ініціального фокусування передбачає висунення на початок абзаців одиниць на позначення референтів, ідентифікованих у кінці заголовка. При цьому мовні засоби в ініціальних позиціях абзаців можуть зберігати форму, вжиту в заголовку, заміщуватися синонімами або гіпонімами. За цієї тактики на початок абзаців можуть послідовно висуватися одиниці, співвідносні з кількома прикінцевими позиціями заголовка. Саме про це свідчить текст, який активує ментальну структуру, що репрезентує фізичне протистояння та його наслідки (4):

(4а) *Russian missile strike kills 9 in Zelensky's hometown – officials;*

(4б) *At least nine people have been killed and 29 injured in a Russian missile strike on Ukraine's southern city of Kryvyi Rih, local officials say;*

(4в) *Ukraine's prosecutor general's office says five <...>;*

(4г) *Emergency services, police and volunteers are now combing through the wreckage <...>.*

[<https://www.bbc.com/news/articles/cv22kzp0m0zo>]

У наведеному уривку (4) тактика фінально-ініціально фокусування реалізується співвіднесенням числівника *9* із заголовка (4а) з конструкцією *at least nine people* на початку вступу (4б) та одиниці *officials* (4а) з конструкціями *Ukraine's prosecutor general's office* (4в) і *emergency services, police and volunteers* (4г).

Гіперо-гіпонімічна реалізація фінально-ініціальної тактики представлена у фрагменті, що активує ментальну структуру про словесне протистояння політиків (5):

(5а) *Putin peace terms slammed at Ukraine summit;*

(5б) *The leaders of Italy and Germany have strongly rejected ceasefire terms laid out by Vladimir Putin to stop the war in Ukraine<...>;*

(5в) *Italy's Prime Minister Giorgia Meloni called the Russian president's plan "propaganda" <...>;*

(5г) *German Chancellor Olaf Scholz dismissed it as a "dictatorial peace".*

[<https://www.bbc.com/news/articles/cxee131gejpo>]

Попри позначення на початку заголовка (5а) керівника держави-агресора, основою для розгортання тексту слугує обставина *at Ukraine summit*, яка в кінці заголовка (5а) вказує на проукраїнський саміт, що відбувся у Швейцарії. З цією обставиною

співвідносяться конструкції, які протиставляють керівникові держави-агресора прем'єра Італії канцлера Німеччини в ініціальних позиціях наступних абзаців: *the leaders of Italy and Germany* у вступі(5б) та *Italy's Prime Minister Giorgia Meloni* (5в) і *German Chancellor Olaf Scholz* (5г).

Ідентифікаційна тактика здебільшого визначає взаємодію заголовка з рештою новинного тексту, який може розгортатися за будь-яким із розглянутих вище варіантів. Приміром, уривок (6) побудований згідно з ідентифікаційною, фокусувальною й метонімічною тактиками, які активують ментальну структуру, що репрезентує суспільну групу:

(6а) *More hosts needed to give homes to Ukrainians;*

(6б) *A charity that helps Ukrainian refugees settle in North Yorkshire has issued a plea for new host families to welcome people into their homes;*

(6в) *The Scarborough Sunflower Appeal was set up by volunteers from the Salvation Army in 2023 <...>;*

(6г) *The group provides support with navigating education and health systems;*

(6д) *Appeal leader Iryna Kutsemakhina said the supply of hosts had slowed down <...>.*

[<https://www.bbc.com/news/articles/c4nnj3389l8o>]

Тактика ідентифікації передбачає розгортання уривку (6) через заповнення відсутньої в заголовку (6а) позиції джерела інформації. Воно послідовно ідентифікується тактикою ініціального фокусування, яка підпорядковує низку конструкцій на початку вступу (6б), постінтродуктивного абзацу (6в), основної частини тексту (6г і 6д). Крім того, метонімічна тактика забезпечує взаємодію назв організації (6б-6г) з власною назвою *Appeal leader Iryna Kutsemakhina* (6д) на позначення її представниці, яка висловила ідею, винесену в заголовок (6а).

Різновекторна тактика передбачає послідовну ідентифікацію двох або більше учасників події, зазвичай пов'язаної з протистоянням (7):

(7а) *Russia launches 'massive' attack on Ukrainian power grid;*

(7б) *Ukrainian energy facilities have come under a massive attack from Russia, in the latest onslaught targeting the country's power grid, officials say;*

(7в) *It is the eighth time Russia has launched an attack on energy infrastructure facilities in the past three months, Ukraine's energy ministry said;*

(7г) *Air defence systems shot down 12 of 16 missiles and all 13 drones <...>;*

(7д) *Later on Saturday officials in Kharkiv <...>said three people were killed and at least 18 injured <...>.*

[<https://www.bbc.com/news/articles/czvuj4j4p8ro>]

Референційна тактика протистояння реалізується в перших трьох абзацах конструкціями з іменником *attack*. Заголовок (7а) подає джерело протистояння топонімом *Russia*, а українську енергетичну систему як його ціль конструкцією *Ukrainian power grid*. Вступ (7б) зміщує перспективу зображення ситуації на ціль, позначену конструкцією *Ukrainian energy facilities*. Постінтродуктивний абзац (7в) повертається до джерела, акцентуючи чисельність попередніх атак ворога конструкцією *It is the eighth time*. Водночас наступні абзаци звертаються до цілі, повідомляючи про наслідки нападів у двох ракурсах: збитих ракет, позначених конструкцією *shot down*

12 of 16 missiles (6г), і постраждалих, ідентифікованих суб'єктно-предикатною структурою *three people were killed and at least 18 injured* (6д).

Висновки. Застосування лінгвокогнітивного підходу дає змогу формалізувати доволі розмите поняття комунікативної стратегії у вигляді схемостратегії, спрямованої на модифікацію ментальних структур адресата різного рівня узагальнення. На матеріалі текстів англomовних новин Бі-Бі-Сі про російсько-українську війну виокремлено три групи тактик, призначених для реалізації схемостратегій. Референційні тактики активують ментальні структури, що репрезентують осіб, суспільні групи, держави або їх протистояння. Статусні тактики розподіляють зміст в аспекті його актуальності між заголовком, вступом, секціями головної і попередньої подій, коментарів і контексту. Акцентувальні тактики – ініціального, фінального, фінально-ініціального фокусування, дефокусування, ідентифікації й різновекторності – розподіляють увагу читача між позначуваними референтами у найбільш помітних позиціях тексту, що включають початок і кінець абзаців, слугуючи прихованим засобом впливу на аудиторію. Перспективи подальших розвідок убачасмо в диференціації тактик втілення схемостратегій у текстах новин різного змісту і в інших дискурсах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Гарасим Т. О., Довбуш О. І., Скорейко-Свірська І. П. Ted talks: комунікативні стратегії та тактики. *Нова філологія*. 2022. № 87. С. 17–23.
3. Дейк ван Т. А. Стратегія розуміння зв'язного тексту. *Нове в зарубіжній лінгвістиці*. Вип. XXIII. 1987. С. 259–336.
4. Довганюк І. Д. Мовні стратегії і тактики реалізації виправдання в німецькому політичному дискурсі (на матеріалі політичних інтерв'ю) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Львів, 2013. 16 с.
5. Кріпак Ю. В. Стратегії і тактики мовленнєвої агресії у сучасному англomовному діалогічному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2019. 20 с.
6. Передон Н. О. Вербальні та невербальні засоби реалізації стратегій і тактик учасників комунікативної ситуації “примирення” (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Херсон, 2018. 20 с.
7. П'єцух О. І. Парламентські дебати Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в когнітивно-дискурсивній парадигмі : автореф. дис. ... доктора філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2018. 36 с.
8. Судус Ю. В. Мовленнєві тактики реалізації стратегії дискредитації в англomовному дипломатичному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2018. 18 с.
9. Форманова С.В. Комунікативні стратегії і тактики в інвективному просторі. *Вісник Донецького національного університету*. Серія Б. Гуманітарні науки. 2014. № 1–2. С. 237–243.
10. Real News/Fake News: Fact Checkers. *BerkeleyLibrary*. URL: <https://guides.lib.berkeley.edu/c.php?g=620677&p=4333407>
11. Dijk T. A. van. Structure of news in the press. *Discourse and Communication*. Berlin : De Gruyter, 1985. P. 69–93.
12. Potapenko S. I. *Introducing Cognitive Linguistics*. Nizhyn : Nizhyn University Publishing House, 2013.

13. Potapenko S. Communicative strategies as a two-faceted phenomenon: A cross-linguistic study of inaugural addresses. *Herald of Kyiv National Linguistic University. Series in Philology*. 2020. №23(1). P.71–83.
14. Turness D. Explaining the ‘how’ – the launch of BBC Verify. 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-65650822>
15. What is BBC Monitoring? URL: <https://monitoring.bbc.co.uk/about>
16. Wodak R. *The Discourse of Politics in Action*. London : Palgrave Macmillan, 2011.

REFERENCES

1. Batsevych F. *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky* [Basics of communicative linguistics]. Kyiv : Akademiia, 2004. 344 s.
2. Harasym T. O., Dovbush O. I., Skoreiko-Svirskia I. P. Ted talks: komunikatyvni stratehii ta taktyky [Ted talks: communicative strategies and moves]. *Nova filolohiia*. 2022. № 87. S.17–23.
3. Dijk van T. A. Stratehiiia rozuminnia zv'iaznogo tekstu [Strategy of understanding a coherent text]. *Nove v zarubizhnii linhvistytsi* [New in Foreign Linguistics]. Vyp. XXIII. 1987. S. 259–336.
4. Dovhaniuk I. D. Movni stratehii i taktyky realizatsii vypravdannya v nimetskomu politychnomu dyskursi (na materialy politychnykh interviiu) [Linguistic strategies and moves of implementing justification in German political discourse (a case of political interviews)] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Lviv, 2013. 16 s.
5. Kripak Yu. V. Stratehii i taktyky movlennievoi ahresii u suchasnomu anhlomovnomu dialohichnomu dyskursi [Strategies and moves of speech aggression in modern English dialogical discourse] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kyiv, 2019. 20 s.
6. Peredon N. O. Verbalni ta neverbalni zasoby realizatsii stratehii i taktyk uchasnykiv komunikatyvnoi sytuatsii “prymyrennia” (na materialy anhliiskoi movy) [Verbal and nonverbal means of implementing strategies and moves of the participants of the reconciliation communicative situation (a case of English)] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Kherson, 2018. 20 s.
7. Pietsukh O. I. Parlamentski debaty Spoluchenoho Korolivstva Velykoi Brytanii ta Pivnichnoi Irlandii v kohnityvno-dyskursyvni paradyhmi [Parliamentary debates of the United Kingdom and Northern Ireland in cognitive-discursive paradigm] : avtoref. dys. ... doktora filol. nauk: 10.02.04. Odesa, 2018. 36 s.
8. Sudus Yu. V. Movlennievi taktyky realizatsii stratehii dyskredytatsii v anhlomovnomu dyplomatychnomu dyskursi [Speech moves of implementing discreditation strategy in English diplomatic discourse] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Zaporizhzhia, 2018. 18 s.
9. Formanova S. V. Komunikatyvni stratehii i taktyky v invektyvnomu prostori [Communicative strategies and moves in abusive space]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Serii B. Humanitarni nauky*. 2014. № 1–2. S. 237–243.
10. Real News/Fake News: Fact Checkers. BerkeleyLibrary. URL: <https://guides.lib.berkeley.edu/c.php?g=620677&p=4333407>
11. Dijk T. A. van. Structure of news in the press. *Discourse and Communication*. Berlin : De Gruyter, 1985. P. 69–93.
12. Potapenko S. I. *Introducing Cognitive Linguistics*. Nizhyn : Nizhyn University Publishing House, 2013.

13. Potapenko S. Communicative strategies as a two-faceted phenomenon: A cross-linguistic study of inaugural addresses. *Herald of Kyiv National Linguistic University. Series in Philology*. 2020. №23(1). P.71–83.
14. Turness D. Explaining the ‘how’ – the launch of BBC Verify. 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-65650822>
15. What is BBC Monitoring? URL: <https://monitoring.bbc.co.uk/about>
16. Wodak R. *The Discourse of Politics in Action*. London : Palgrave Macmillan, 2011.

Стаття надійшла до редколегії 01.07.2024

Прийнята до друку 15.07.2024

SCHEMATIC STRATEGIES OF ORGANISING ENGLISH NEWS TEXTS: A COGNITIVE APPROACH

Serhiy Potapenko

*Kyiv National Linguistic University,
73, Velyka Vasylkivska Str., Kyiv, Ukraine, 03680
serhiy.potapenko@knl.u.edu.ua*

The paper specifies the notion of communicative strategies widespread in modern linguistics suggesting the concept of schematic strategies treated as a means of semiotic modification of the addressee's conceptual structures making up the worldview common for the speakers of a particular language. Drawing on the BBC's English news texts about the Russia-Ukraine war, the article singles out three groups of moves meant to implement schematic strategies. Referential moves of news texts activate the mental structures representing individuals, social groups, and states or their confrontation. Status moves distribute the textual content with respect to its topicality in the headline, the lead, the sections of current and previous events, and of comments and context. Accentuating moves as an implicit means of influencing the audience through reference to objects in the most prominent news text positions of paragraph beginnings and endings form particular subtypes. The move of initial focusing foregrounds the units denoting the same referent in the headline and the subsequent paragraphs emphasizing its importance. The move of final focusing concentrates the reader's attention on the referents denoted at the ending of the headline and of the following paragraphs in the texts on politicians' speeches while the units in the paragraphs' initial positions refer to the key ideas of the talks under discussion. The move of final-initial focusing foregrounds in the subsequent paragraphs of a news text the units denoting a referent at the end of the headline contrasting it with the one foregrounded in its beginning. The defocusing move names referents in the background positions of a news text bringing down their importance while giving prominence to the focal elements. The identifying move indicates in the lead the referents missing from the headline with the organization of the rest of the text drawing on the moves outlined above. The multidirectional move foregrounds in the headline and each subsequent paragraph different units denoting referents comprising the mental structure of confrontation: its source, target, and the results of their counterforce.

Key words: schematic strategy, communicative strategy, move, cognitive linguistics, English news text, Russia-Ukraine war, influence.